

10.07.2017, 00:05

„Signaalid perifeeriast”: killud graafilisest disainist Kunstihoones

Sandra Nuut
kuraator

Graafilised disainerid Elisabeth Klement (vasakul) ja Laura Pappa uurivad Kunstihoone näitusel, kuidas suhestub graafiline disain teiste valdkondadega.

Foto: Taavi Sepp

Kuraatorid Elisabeth Klement ja Laura Pappa jõudsid omaalgatuslikust disainile pühendatud raamatupoest Asterisk graafiliste disainerite töömeetodeid mõtestava näituseni „Signaalid perifeeriast.”

Rääkige näituse sünniloost – millal planeerimine alguse sai?

Klement: Kunstihoone võttis meiega ühendust eelmise suve alguses. Näituse kallal hakkasime aktiivselt töötama novembris. Ürituste korraldamise huvi tuleb meie eelmistest projektidest, nagu Asteriski raamatupood. Hiljem alustasime graafilise disaini suvekoolidega. Meid kummitas idee, et peale näituse on vaja ka isiklikku ühenduspunkti, sellest kasvaski välja näituse juurde kuuluv programm.

Millal algas teie koostöö ja mida Asterisk täpsemalt tähendab?

Pappa: Me kohtusime Eesti kunstiakadeemias. Meil oli sarnane energia ja tahe teha asju väljaspool kooli formaati.

Klement: Alustasime õppimist disainiaastal (september 2006–november 2007). Graafilise disaini osakond oli Kristjan Mändmaaga mitme ürituse juures. See oli kujunemise moment. Mändmaa eestvedamisel kaasati tudengid näituse korraldamisse, mis andis meile tohutult indu. Me õppisime, et miski ei toimu, kui sa neid ise ei korralda. Tegime tundides trükiseid, kuid neid polnud mitte kuskil levitada ja tekkis mõte korraldada üritus, kus oleksid meie trükised müügil. Mina õppisin siis juba Rietveldi (Gerrit Rietveldi akadeemia Hollandis – toim), kus küsisin trükiseid ka kursakaaslastelt. Esimese Asteriski raamatupoe ürituse korraldasime Uue Maailma seltsimajas. Sel ajal polnud Eestis kunsti kirjastamist.

Viimane Asteriski raamatupoe üritus oli aastal 2011, kui Tallinn oli kultuuripealinn. Peale Asteriski väljapaneku Põhuteatris tegime loengute õhtu, kuhu kutsusime inimesi rääkima omaalgatuslikest projektidest. Tol õhtul tutvustas näiteks Indrek Sirkel kirjastuse ja raamatupoe Lugemik plaane.

Pappa: Nende ürituste korraldamise ajal sai selgeks, et meile meeldib tuua kokku inimesi eri riikidest ja haridussüsteemist, mida suvekooli formaat võimaldab. Meil tekkis võimalus rääkida disainist, tegevusest ja vahetada mõtteid.

Kust tuleb näituse enesekriitiline pealkiri „Signaalid perifeeriast?“

Klement: Enesekriitika on väga õige. Kui vaatame näitusel osalevate graafiliste disainerite nimistut, siis näeme ainult väikest osa kogu graafilisest disainist. Tegu on väikese killuga nii Eestis kui ka näiteks Hollandis töötavatest disaineritest.

Pappa: Kui mõelda näiteks Hollandi disainistudio Experimental Jetseti peale, siis ühelt poolt on tegu maailmatasemel tunnustatud graafiliste disaineritega, kuid teisalt on nende tegevus lokaalne, projektid intiimsed ja väikesele publikule.

Klement: Danny van den Dungen Experimental Jetsetist küsis: „Kes näitusele välja pannakse? Kas sõbrad ja tuttavad?“ See on hea näide, et tegu on kommuuniga, kus tehakse samalaadset üle maailma ja ollakse koos tegevusvaldkonna perifeerias.

Pappa: Oluline on ka see, et me ei ole kuraatorid. Me lähenesime ülesandele disaineritena. See tundus kõige ausam teguviis. Me näitame neid, kelle kohta oskame midagi öelda ja töid, mida tunneme.

Millest koosneb näituse programm?

Pappa: Disaininäitused ei kuulu üldiselt galeriiruumidesse. Meile tundus kunstlik tuua tööd oma kontekstist välja, seetõttu plaanisimegi kohe alguses kutsuda disainerid oma tegevusest rääkima. Enamik näitusel osalejaid on noored disainerid, kuid me näitame ka n-ö juuri, kust teatud suunad on alguse saanud. Näiteks on meil Hollandi graafilise disaineri Karel Martensi tööd, kelle käe all on õppinud hulk näitusel esindatud noorema generatsiooni disainereid.

Klement: Loenguprogrammi tuleb tegema Linda van Deursen, kes on Rietveldi graafilise disaini osakonda juhtides jätnud jälje paljude siin esindatud disainerite tegevusele.

Millised tööd on teil vanameister Karel Martensilt?

Pappa: Martens pani kokku valiku monoprintidest, mida on näitusel 16. Samuti on üleval näide tema kellade seeriast – abstraktne installatsioon, mis kasutab traditsioonilist kellamehhanismi.

Klement: Martens tegi spetsiaalselt näituseks oranži-sinise kella.

Pappa: Kellast on loodud ekraanisäästja, mida näitame öösiti Kunstihoone fassaadil. Kõige suurem töö Martensilt on „Icon Viewer“ („Ikkoonivaataja“), mille jaoks on ta loonud abstraktsete märkide süsteemi. See on veebikaameral põhinev töö, kus on võimalik näha enda ja publiku peegeldust saalis.

Klement: Peegeldus või pilt põhineb trükirastril. Külastaja saab uurida, kuidas värvid on kombineeritud peegelduvates kujutistes mikro- ja makrotasandil.

Näituse avatekstis mainite uusi suundi graafilises disainis. Mis need on?

Klement: Näitame, kuidas disainerid oma töömeetodeid mõtestavad. Varasem graafilise disaini haridus õpetas, et tuleb luua visuaalne keel, mille põhjal tekib disaineril bränd, mida ta esindab ja mida ka temalt oodatakse. Hiljem selline idee teiseses ja praegu võib näha majanduslikke mõjutusi, spetsialiseerumist uutes tegevusvaldkondades.

Pappa: Näitusel on näha, kuidas disainerid on oma tööd arendanud eri valdkondades: muusikas, tootedisainis või ruumikujunduses.

Mis on uued suunad muusikas seoses graafilise disainiga?

Pappa: Näituse üks põnevamaid töid, installatiivne helikujundus tuleb Norman Orrolt (kunstniku nimega Music For Your Plants). Orro on graafiline disainer, kes loob ka muusikat ja kunsti. See pole muusikateos, vaid helilahendus, mis ei saa olla 100% autonoomne, võttes elemente millestki olemasolevast.

Kevin Bray väljund on muusikavideo. Kui Bray alustas videote loomisega, tekkis tal koostöö mitme artistiga. On huvitav vaadata, kuidas tema visuaalsest keelest võib aimata tema tausta graafilise disainerina.

Klement: Jan Tomson (kunstniku nimega Ruutu Poiss) on olnud tegev paralleelselt muusikas isegi enne kui ta graafiliseks disaineriks hakkas. Tomson kujundab kogu brändi – visuaale oma muusika ümber. Siin on nii muusika loomise kui ka visualiseerimise kontroll täielikult looja käes.

Pappa: Muusikas on ka palju veebiprojekte. Paul Haworth & Sam de Groot on loonud veebileheküljed igale loole oma albumil. Seda muusikat ei saagi justkui kogeda ilma visuaalse keelela.

Peale kuue suure teema on näitusel viis seinu. Mis on nende seinade eesmärk?

Klement: Mind on alati huvitanud seinamaalid kui uue dimensiooni loojad ruumile. Meil oli terve nimekiri inimestest, kelle mõtlemist ja tegevust on keeruline ühte tõesse lukku panna. Me soovisime, et mis iganes seinale tuleb, peegeldaks disaineri töömeetodit ja visuaalset keelt.

Pappa: Kui teisi teoseid on esitatud muudel näitustel, siis need projektid on konkreetselt nendeks seinteks ja ruumideks loodud. Näiteks Rudy Guedj teos on otseselt Tallinna Kunstihoonest. Guedjil

on käsil projekt „Building Fictions“, kus ta võtab arhitektuurse elemendi ja uurib seda läbi illustratsiooni. Ta lõi teose, mis on illustratsioon seinal koos videoga koostöös kirjanik Will Pollardiga.

Näitusele on ehitatud mitu struktuuri. Mis on sellise arhitektuuri eesmärk ja kas graafiline disain vajab abivahendeid?

Pappa: Kogu näitus uurib võimalust, kuidas graafilist disaini täie oskuste pagasiga pakkuda teistele erialadele. Siin tekibki küsimus: milliste vahenditega asju näidata?

Klement: Oluline on tähelepanu, kuidas inimene kohtab näitusel kella või vaipa ja neid omavahelises seoses. Meile oli oluline, et näituse arhitektuur ja kogu keskkond oleks õigesti häälestatud.

Pappa: Esiolgu soovisime näitusele tuua eri toad, nagu elutuba, köök, töötuba, garaaž. Hiljem taandus idee eri suundadeks graafilises disainis, kuid siiski lõime kõikidesse ruumidesse eri keskkonnad.

Klement: Meil oli ka postamendivastane põhimõte. Me ei tahtnud ühtegi postamenti näitusel kasutada. Iga asi pidi olema seoses sellega, mille peal seda näidatakse.

Pappa: Näituse arhitektuur on samuti graafiliste disainerite loodud projektid.

Näitus „Signaalid perifeeriast“

Näitusel osalevad: 019, A School For Design Fiction, Åbäke, Timur Akhmetov, Apparition of the Ampersand, Bart de Baets, David Bennewith, Emilia Bergmark, Bold Decisions, Bom Dia Boa Tarde Boa Noite, The Book Society, Kevin Bray, Bulletins of The Serving Library, Colophon.info, Jef Cuypers, Dark & Stormy, De Stihl, Dent-de-Leone, Dexter Sinister, Dinamo, Jaan Evart jpt

1. juuli – 13. august 2017 Tallinna Kunstihoones

Kuraatorid

Elisabeth Klement on graafiline disainer, kes elab ja töötab Amsterdamis. Ta on lõpetanud Gerrit Rietveldi akadeemia ja Sandbergi instituudi. Klement juhib 2011. aastast koos Pieter Verbekega Amsterdamis raamatupoodi San Serriffe. Suviti korraldab ta Laura Pappaga Eestis iga-aastast graafilise disaini suvekooli Asterisk. 2015. aastal alustas ta trükisteseeria Apparition of the Ampersand avaldamisega, mis uurib intervjuude ja kirjutiste kaudu graafilist disaini laiendavaid tegevusvaldkondi.

Laura Pappa on graafiline disainer, kes elab ja töötab Amsterdamis. Ta on lõpetanud Eesti kunstiakadeemia, Gerrit Rietveldi akadeemia ja Werkplaats Typografie kooli. Koos Elisabeth Kelmentiga korraldab Pappa iga-aastast Asteriski suvekooli. Pappa viimased omaalgatuslikud projektid on trükised Exercises in Practical Mischievery (Speculative Press) ja töötoa mudel Articulation Convention. Pappa teeb koostööd disaineritega, nagu Karlis Krecers, Elisabeth Klement ja Lotte Schröder.